

Social Structures and Institutions: The Quest for Social Justice

IUC, Dubrovnik, 18. lipnja do 23. lipnja 2007.

Međunarodni znanstveni skup pod nazivom *Social Structures and Institutions: The Quest for Social Justice* održan je u Interuniverzitetskom centru za poslijediplomske studije (IUC) u Dubrovniku, u trajanju od ponedjeljka, 18. lipnja, do petka, 22. lipnja, 2007. godine. Organizator i voditelj skupa, Ognjen Čaldarović, otvorio je skup uvodnim izlaganjem te zaželio dobrodošlicu svim sudionicima.

Prvo izlaganje, Nenada Fanuka, odnosilo se na njegovu doktorsku disertaciju pod naslovom *Problem ideologije u suvremenoj sociološkoj teoriji: akcijska i strukturalna perspektiva*, o simboličkoj koncepciji ideologije koja je određena kao dio kulture, odnosno kao simboličke forme i simboličke prakse, s posebnim naglaskom na njihovim funkcijama. Izlaganjem se pokušao približiti odnos između akcije i strukture kao konceptualnih pretpostavki za izgradnju sociološke teorije. Suvremene rasprave inzistiraju na multidimenzionalnosti teorije, tj. na analitičkom razlikovanju i eksplanatornom povezivanju akcije i poretka (strukture), kao i na potrebi uvažavanja kako "materijalnih" tako i "idealnih" faktora u sociološkoj eksplanaciji.

Nakon toga su Anđelina Svirčić Gotovac i Jelena Zlatar održale predavanje pod nazivom *Various Agents in Social Space – the Flower Square in Zagreb*, o događajima vezanim uz urbanističko-arhitektonski projekt *Cvjetni trg* u Zagrebu početkom 2007. godine. Prikazan je dio rezultata istraživanja provedenih analizom sadržaja, odnosno analizom novinskih članaka o temi gradnje multifunkcionalnog stambeno-poslovnog kompleksa s javnom garažom u središtu Zagreba. Istraživanjem su analizirani i praćeni glavni akteri vezani uz projekt potencijalne gradnje na Cvjetnom trgu, njihove uloge i funkcije na projektu, te odnosi koji su između njih nastali. U izlaganju je istaknuta očigledna nemogućnost djelovanja svih aktera na ravnopravan način čime se potvrdila njihova hijerarhizacija i nejednaka distribucija moći. Pokazalo se da najveću moć nesumnjivo imaju politički akteri, zatim ekonomski. Ohrabrujuće je, što se na ovom slučaju i vidjelo, da su stručna javnost i građani, uz koordinaciju s nevladinim udrugama, pokazali spremnost za djelovanje i građansku akciju usmjerenu uglavnom protiv projekta.

U popodnevnoj sesiji Ivica Petričić imao je predavanje pod naslovom *Green Agenda in Istria – Improving Local Democracy and Applying Sustainability in Practice*. U njemu se osvrnuo na Istru kao najposjećeniju turističku regiju u Hrvatskoj, te njezine povijesne i prirodne vrijednosti. Budući da je Istra određena zona koja je u

Copyright © 2007 Institut za društvena istraživanja u Zagrebu – Institute for Social Research in Zagreb
Sva prava pridržana – All rights reserved

stanju primiti veliki broj turista, naznačena je potreba plana za rješavanje ekonomskih pitanja, efikasnosti resursa, čistoće okoliša, kulturnog bogatstva, itd. Istarska neprofitna organizacija *Zelena Istra* započela je projekt, istog naziva kao i izlaganje, u sklopu kojeg se nastoji ponajprije baviti ekološkim/okolišnim problemima i rješenjima, a manje ekonomskim i socijalnim pitanjima. Izlaganjem su izneseni rezultati djelovanja na projektu čiji je cilj bio poboljšanje komunikacije i suradnje između civilnih organizacija, lokalnih zajednica, poslovnog sektora i ostalih zainteresiranih, te poboljšanje uvjeta vezanih uz okoliš u tim zajednicama.

Drugog dana skupa održana su tri predavanja. Prvo je bilo predavanje Nevenke Lončarić Jelačić pod nazivom *Education for Democratic Citizenship in Europe: A Gap between Proclamation and Realization*, o preduvjetima i efikasnosti obrazovanja za demokratska društva u nekim europskim zemljama, kako u zemljama starijih demokracija, tako i u Hrvatskoj kao postsocijalističkoj zemlji nove, nastajuće demokracije. Zašto je obrazovanje za demokratske zemlje važna komponenta u njihovom očuvanju i razvoju, kakve profesionalne odrednice vezane uz obrazovni sustav razvijaju Vijeće Europe i Europska komisija i kakav je utjecaj Europskog integracijskog procesa na hrvatski obrazovni sustav, neka su od pitanja kojima se autorica pozabavila u predavanju.

Drugo predavanje održao je Filip Miličević, pod naslovom *State Matura and Its Impact upon Secondary Education*, o dobrim i lošim stranama uvođenja državne mature kao izvanjskog mehanizma mjerenja obrazovanja, ciljevima koji se njome žele postići i opasnostima koje se njezinim uvođenjem mogu pojaviti. Ukazalo se na dva cilja koja moraju biti postignuta kroz takvu, izvanjsku evaluaciju: razvijanje standardiziranog certifikacijskog sustava i zamjenjivanje prijemnog ispita na fakultetu. Standardizacija i vanjska evaluacija trebale bi uvesti reda u politiku zapošljavanja kroz uspostavljanje točno određenih razina kompetentnosti za svaki certifikat.

Nakon toga slijedilo je predavanje Željka Heimera, *Flags as Symbols of Socio-Political Integration*, u kojem je predstavljena sistematizacija metoda koje se koriste za izgradnju novih integrativnih simbola u društvima/državama koje nastaju ujedinjavanjem zajednica s već ranije izgrađenom simbolikom. Predložena su četiri temeljna modela kojima se izražavaju takve integracije u nacionalnim zastavama: kombiniranjem dijelova nekoliko ranijih zastava, višekratnim ponavljanjem neutralnog elementa, odabirom novog neutralnog ujedinjavajućeg elementa, te prikazivanjem više pojedinačnih ranijih elemenata kao detalja na zastavama. Prikazani su primjeri povijesnih i današnjih nacionalnih zastava u svijetu kod kojih se ove četiri metode koriste za postizanje novog integrativnog značenja, a posebno su prikazane zastave državnih tvorevina na hrvatskim prostorima kod kojih je analizirana upotreba predstavljenih metoda u odnosu na integrativne procese prisutne u društvenim sustavima koje su te zastave predstavljale.

U srijedu, trećeg dana skupa, imali smo priliku čuti dva predavanja. U prvom, Margarete Gregurović i Simone Kuti: *Selected Types of Residential Segregation:*

Some Examples from Abroad, bio je prikazan općeniti uvod u proučavanje prostorne segregacije praćen pregledom odabranih tipova tog fenomena iz postojeće literature. Nakon uvodnog, teorijskog dijela, koji je predstavio različite pristupe rezidencijalnoj segregaciji zajedno s njezinim definicijama, drugi dio predavanja bavio se “tradicionalnim” tipovima rezidencijalne segregacije – etničkim i socio-ekonomskim. Nakon toga prikazana su još dva tipa segregacije: prema seksualnoj orijentaciji i dobi. Zaključni dio predavanja ukazao je na neke pozitivne i negativne aspekte rezidencijalne segregacije, kao i na neke primjere desegregacijskih politika u različitim zemljama.

Nevena Jerak se u predavanju *Ethics and Privatization in Croatia* bavila etičkim aspektima privatizacije u Hrvatskoj. Privatizacija je predstavljena kao manevar najsposobnijih i najpoduzetnijih aktera, što je dovelo do situacije moralnog relativizma. Taj se relativizam pojačava, po autorici, sve većim brojem sljedbenika etike oportunitizma koja je ujedno i osnovna tema izlaganja. Također se ukazalo i na moralno opravdanje određenih procedura sve dok se one ne kose sa zakonom. Nakon što je upozoreno na njihovu relativizaciju, etičke norme su predstavljene kao preduvjeti funkcioniranja uređenog društvenog sustava.

U četvrtak, četvrtog dana skupa, slijedilo je predavanje Nikole Petrovića pod nazivom *EU Citizenship and European Identity: If Benefits Could Not, Can a Common Enemy Create a Common Identity?* Izlaganje je istaklo diskusiju o pripadnosti Europskoj uniji i o tome kako ona utječe na stvaranje zajedničkog europskog identiteta. Iako zajednički europski identitet nije dio današnjeg plana/cilja EU-a, njegovo stvaranje i masovno prihvaćanje mogli bi omogućiti reforme i učvrstiti Europsku uniju, tj. prihvaćanje europskog ustava. Također se ukazalo i na neke potencijalne konflikte koje bi mogao stvoriti zajednički europski identitet, kao primjerice na odnose između Sjedinjenih Američkih Država i Europske unije.

Sandra Veinberger održala je predavanje pod nazivom *Unequal Development of Regions in Croatia: Example of East Croatia* kojim se naglasio nejednak razvoj regionalnih dijelova Hrvatske. Tako neki dijelovi države (Zagreb, Istra i Primorje i Gorski kotar) pokazuju zavidne ekonomske rezultate dok se dijelovi istočne i centralne Hrvatske bore sa siromaštvom. Cilj ovog izlaganja bio je prikazati nejednak razvoj hrvatskih regija kroz primjer najnerazvijenije, istočne Hrvatske, odnosno Slavonije. Autorica je istakla da, iako visokorazvijena poljoprivreda može proizvesti ekološku hranu visoke kvalitete za više od 20 milijuna ljudi, u ovoj regiji zasad postoji samo nedovoljno razvijena poljoprivreda uništena nedavnim ratom, koja ne proizvodi dovoljno ni za domaće stanovništvo. S obzirom da danas postoji velika potražnja za ekološkim proizvodima diljem svijeta, autorica vidi rješenje upravo u stimulaciji ekološke poljoprivrede na ovom području, kao nedovoljno iskorištenog potencijala za poboljšanje njegovog ukupnog razvoja.

U predavanju Nine Marolt *Are Radicals still Radical? The Case of Horizontals*, predstavljen je suvremeni razvoj organizacija s nehijerarhijskim, horizontalnim uređenjem, tipičnim za suvremene aktivističke organizacije. Autorica je uputila i na

smisao tzv. procesa horizontalizacije, na njegovu ulogu u svijetu danas i na njegove posljedice. Iako je značenje horizontalne organizacije često uzeto kao samorazumijevajuće, u praksi se svakako udaljava od idealnog tipa takvog uređenja, mijenjajući se ovisno o okolnostima ili prezentirajući svoju ideju vodilju u ograničenim uvjetima. Debata se prema tome javlja u odnosu teorije i prakse po pitanju horizontalnog uređenja, a ukazuje se i na neke druge modele organizacije, kao što su modeli malih grupa, klasteri i tzv. kosa organizacija.

Kruno Kardov je nakon toga održao izlaganje pod nazivom *Some are Victims and Some are Lost: Contested Status of War Victims in Croatia*, u kojem su bili prezentirani rezultati istraživanja kojima je *Documenta-Centre for Dealing with the Past (Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću)* ispitivao situaciju ratnih žrtava u Hrvatskoj, a istraživanje je provela agencija *Puls* (Agencija za istraživanje javnog mnijenja) 2006. godine. Reprezentativni uzorak sastojao se od 700 ispitanika hrvatskog stanovništva, te dva dodatna uzorka Srba (N = 150) i Hrvata (N = 150) samo iz područja zahvaćenih ratom.

Nakon tog izlaganja slijedilo je i posljednje izlaganje, Aleksandra Štulhofera, Ivana Landripeta i Vesne Buško – *Contemporary Pornography and Sexual Socialization*, u kojem je prikazana suvremena uloga seksualnosti u seksualnoj kulturi i seksualnoj socijalizaciji. Prezentacija je prikazala teorijski model mogućeg utjecaja, danas u prvom redu internetom proliferirane pornografije, na seksualnu socijalizaciju, kao i preliminarno empirijsko istraživanje. Rezultati pokazuju kako konzumacija pornografije može imati pozitivne i negativne posljedice na seksualno zadovoljstvo adolescenata. Dok se za ženski dio promatrane populacije utjecaj čini zanemariv, glavni utjecaj pornografije na seksualno zadovoljstvo muških adolescenata u preliminarnom istraživanju manifestirao se kao indirektan i negativan.

Sva navedena izlaganja bila su popraćena dugom diskusijom i zanimljivim komentarima u kojoj su sudjelovali sami izlagači i ostali sudionici skupa. Tako je ovogodišnji skup u Dubrovniku završio iznimno uspješno iako su izlaganja bila vrlo heterogena, što je na kraju pridonijelo aktualnosti i zanimljivosti skupa. U petak (22. lipnja), zadnji dan predavanja, s obzirom da je bio državni praznik, organiziran je za sudionike skupa izlet u Cavtat, gdje su u neformalnom druženju nastavljene zanimljive rasprave o temama otvorenima na predavanjima.

Jelena Zlatar
Zagreb